

# Návod k práci se symetrizovaným katalogem CZ-ISCO

K původnímu seznamu profesí CZ-ISCO napsaného v generickém maskulinu (mužský rod zahrnující ženy i muže) připravil projekt 22 % K ROVNOSTI při MPSV návrh aktualizace seznamu s uvedením profesí v mužském i ženském rodu tzv. *Genderově symetrizovaná klasifikace zaměstnání CZ-ISCO*. Tato aktualizace CZ-ISCO má napomoci adresněji a efektivněji formulovat nabídku zaměstnání a lépe tak komunikovat na trhu práce.

Původně se v CZ-ISCO vyskytovaly převážně mužské tvary profese či pozice. Katalog byl symetrizací doplněn o chybějící ženské (vzácněji mužské) názvy a byly vyřešeny případy, kdy v některém rodu název (např. *letuška*) neexistoval. V nové verzi CZ-ISCO stojí většinou mužský tvar, za ním lomítko, a ženský rod je naznačen příponou *ka*, abyste jej snadno a správně utvořili: *šéfcukrář/ka*. Může se stát, že některé výrazy (*rytkyně*) uživatel/ka katalogu dosud neslyšel/a; to ale nepřekáží jejich použití. Někdy lze narazit na homonymii (*dlaždička* je osoba i předmět), ale v kontextu nedojde k nedorozumění. K homonymii dochází u žen i u mužů např. *podavač* je přístroj i vykonavatel profese.

## Názvy profesí a pozic a jak s nimi pracovat

### Katalog obsahuje tyto typy názvů

1. **Vedoucí, kočí:** obourodé, tedy symetrické názvy. V nepřímých pádech lze použít lomítko: *Přijmeme kočí/ho*.
2. **Asistent/ka:** slovo je dobře čitelné i s lomítkem. Stojí-li před ním přívlastek, je lépe výrazy vypsat celým slovem: *Přijmeme odbornou asistentku / odborného asistenta*.
3. **Pracovník/-ice:** kombinace lomítka a spojovníku naznačuje, že ženská koncovka nebo přípona se připojí po odtržení mužské přípony.
4. **Strojník/-ice tunelář/ka** (víceslovný název): v textu lze použít verzi *strojník tunelář / strojnice tunelářka*.
5. **Švadlena:** v některém z rodů neexistuje protějšek a nelze jej utvořit. Lze řešit takto: *švadlena (žena, muž)*. Jinou možností je též pojmenování činnosti: *šití oděvů*.
6. **Obsluha soustruhů:** pojmenování činnosti.

## Použitá zkratka

» **PP:** příbuzné profese / příbuzní pracovníci.

## Způsob čtení názvů profesí a pozic

V situacích, kdy je třeba názvy profesí a pozic z katalogu předčítat, se lomítko nečte, ale použije se na jeho místě spojka „a“, „nebo“, „či“. Například pojmenování *specialista/-ka v oblasti ochrany veřejného zdraví* lze číst „specialistka nebo specialista v oblasti ochrany veřejného zdraví“. Pořadí rodů lze střídát.

## Zdroje

### 1. Úřední seznamy profesí a pozic

- 1.1 CZ-ISCO: [https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace\\_zamestnani\\_-cz\\_isco-](https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_zamestnani_-cz_isco-)
- 1.2 Národní soustava povolání: <https://www.nsp.cz/>
- 1.3 Ostatní: Encyklopedie profesí: <https://prace.centrum.cz/encyklopedie-profesi/>  
Seznam pracovních pozic: <https://www.profesia.cz/prace/seznam-pracovnich-pozic/>
- 1.4 Přehled profesí: <https://managementmania.com/cs/profese-v-organizaci>
- 1.5 KVOP (2020). Jak mluvit a psát o lidech a s lidmi s postižením.

### 2. Výzkumy a zprávy z výzkumů se zvláštním zřetelem k těmto přehledům:

- 2.1 Příklady rovného jazykového pojednávání žen a mužů. Pp. 401–407 in Valdrová, J. (2018). Reprezentace ženství z perspektivy lingvistiky genderových a sexuálních identit. Praha: SLON.
- 2.2 Valdrová, J., B. Knotková-Čapková, P. Paclíková (2010). Kultura genderově vyváženého vyjadřování: [http://data.idnes.cz/soubory/studium/a100125\\_bar\\_gender\\_prirucka.pdf](http://data.idnes.cz/soubory/studium/a100125_bar_gender_prirucka.pdf).
- 2.3 Valdrová, J. (2008). „Žena a vědec? To mi nejde dohromady.“ Testy generického maskulina v českém jazyce. Pp. 26–38 in Naše řeč 91 (1), <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7976>
- 2.4 Valdrová, J. (2005). Jak jazyk zabíjí image odbornice. Pp. 1–3 in Gender a výzkum, [https://www.genderonline.cz/uploads/4bd25679c2fcaac2ca403a0395672d458dc8d941\\_jak-jazyk-zabiji-image-odbornice.pdf](https://www.genderonline.cz/uploads/4bd25679c2fcaac2ca403a0395672d458dc8d941_jak-jazyk-zabiji-image-odbornice.pdf).
- 2.5 Valdrová, J. (2001). Novinové titulky z hlediska genderu. Pp. 90–96 in Naše řeč 84 (2), <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7614>.

### 3. Definice, slovníky, korpus

- 3.1 Valdrová, J. (2016). genderově vyvážené vyjadřování. Definice pojmu a odborná literatura. GENDEROVĚ VYVÁŽENÉ VYJADŘOVÁNÍ. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny., [https://www.czechency.org/slovník/GENDEROVĚ\\_VYVÁŽENÉ\\_VYJADŘOVÁNÍ](https://www.czechency.org/slovník/GENDEROVĚ_VYVÁŽENÉ_VYJADŘOVÁNÍ).
- 3.2 Český národní korpus: [https://kontext.korpus.cz/first\\_form?corpname=syn2015](https://kontext.korpus.cz/first_form?corpname=syn2015)
- 3.3 Slovník spisovného jazyka českého: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc>